

КЛЮЧОВІ ІМПЕРАТИВИ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ІНФРАСТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

У статті досліджено принципи та імперативи розвитку системи інфраструктури сільського господарства з позиції висвітлення загальних та специфічних рис даної системи. З урахуванням глобалізаційних процесів та досвіду розвинених країн, визначено основні індикатори, які характеризують стан дотримання кожного з наведених імперативів в Україні. Ідентифіковано детермінанти розвитку інфраструктури сільського господарства у розрізі окреслених імперативів. Проаналізовано ряд проблем, які можуть бути вирішені з дотриманням окреслених імперативів.

Ключові слова: імператив, детермінанти, принцип, сільське господарство, інфраструктура, система, індикатор.

TARASENKO A. V.

Chernihiv National University of Technology

KEY IMPERATIVES AND DETERMINATES OF THE DEVELOPMENT OF THE INFRASTRUCTURE SYSTEM OF THE AGRICULTURE OF UKRAINE

Within the article were studied principles and imperatives of the development of the infrastructure system of the agriculture from the position of lightening of the general and specific characteristics of this system. The purpose of the study is identification of the key imperatives and determinates of the development of the infrastructure system of the agriculture of Ukraine considering globalization and integration challenges. Through the prism of globalization processes and experience of the developed countries the main indicators were determined that characterize the state of the following to each one of the defined imperatives in Ukraine. Determinates of the infrastructure development of the agriculture were identified in cutting of the defined imperatives that gave the possibility to reveal the number of problems that can be solved on condition of following to them. The performed investigation gave the possibility to deepen the theoretical component of the infrastructure principles functioning of the agriculture from the position of the system approach and define the imperatives of its development.

Key words: agriculture, infrastructure, imperative, determinates, principle, system, indicator.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток сучасної світової економіки посилює вплив глобалізаційних процесів на національні ринки країн світу, на яких суб'єкти, з метою підлаштуватися під новітні тенденції, вимушені застосовувати інноваційні методи та підходи у процесі своєї діяльності. Це стосується і сільського господарства, як галузі з великим потенціалом та унікальними властивостями природо-кліматичного характеру.

Сільське господарство є складною відкритою системою, що підтверджується наявністю широкого кола зв'язків з міжнародними ринками та інституціями, тому надзвичайно важливим є забезпечення високого рівня розвитку окресленої галузі не лише для функціонування вітчизняного ринку, але й для налагодження міцних зв'язків у сфері експорту сільськогосподарської продукції, де Україна має зайняти позиції експортера високоякісної готової продукції, а не сировини. Досягнення даної мети супроводжується постійними процесами інтеграції, тому наразі необхідно бути відкритими до використання іноземного досвіду розвинених країн світу, активно застосовувати інноваційні розробки у даній сфері, удосконалити нормативно-правову платформу, яка регулює відносини між суб'єктами інфраструктури сільського господарства.

Розвиток сільського господарства є об'єктивною необхідністю для ефективного функціонування економіки країни. Максимально повне використання потенціалу сільського господарства є необхідною умовою підвищення продуктивності галузі та національної економіки в цілому. Тому надзвичайно актуальним для України наразі є переформатування принципів діяльності та визначення пріоритетних напрямів реформування системи інфраструктури сільського господарства, як рушійної сили в процесі стимулювання розвитку даної галузі в площині використання дієвих методів іноземного досвіду, для перетворення сільського господарства у високоефективний та конкурентоспроможний сектор економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інфраструктурного забезпечення розвитку сільського господарства досліджуються у наукових роботах багатьох вчених, зокрема А. Ардзинби, М. Белова, М. Белявцева, О. Васильєва, О. Гудзь, О. Гуменюк, М. Денисенко, О. Єрмоленко, Л. Ібрагімова, Н. Копитець, С. Майстро, А. Савощенка, В. Федька, Л. Чернюк, Л. Шестопаолової, С. Шкарлета, О. Шмиги та інших учених, напрацювання яких мають велике теоретичне та прикладне значення для розроблення заходів активізації розвитку сільського господарства як важливої галузі національної економіки і формування передумов забезпечення належного функціонування сільськогосподарських підприємств. Зокрема, принципи державного регулювання у сфері АПК представлені у працях В. Авер'янова, Ю. Битяк, О. Погрібного, В. Семчик, С. Стеценко та інших вітчизняних та іноземних науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, не зважаючи на велику кількість вже існуючих досліджень у сферах сільського господарства і його інфраструктури, та на наявність

розуміння необхідності реформування діючої інфраструктури галузі, в сучасних наукових дослідженнях досі не сформований системний підхід до визначення ключових імперативів, на основі яких має з високою ефективністю функціонувати інфраструктура сільського господарства, з урахуванням глобалізаційних та інтеграційних процесів, під впливом яких перебуває сільське господарство України.

Мета статті. Метою дослідження є ідентифікація ключових імперативів та детермінант розвитку системи інфраструктури сільського господарства України з урахуванням глобалізаційних та інтеграційних викликів.

Виклад основного матеріалу. В умовах все більш активного залучення України до глобалізаційних процесів все більшого значення набувають аспекти ефективного розвитку сільського господарства як локомотиву економіки країни. Враховуючи значний потенціал вітчизняних підприємств у сфері виробництва сільськогосподарської продукції, наша країна зобов'язана створити всі необхідні умови для активізації функціонування галузей рослинництва та тваринництва і забезпечення їх постійного збалансованого розвитку.

Ефективний розвиток сільськогосподарських підприємств не може відбуватися без активного оновлення інфраструктури у межах окресленої галузі. Інфраструктурне забезпечення сільського господарства є важливою передумовою формування стабільної бази нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, досягнення належного рівня розвитку цієї галузі.

Сільське господарство – галузь національної економіки, у економічному просторі якої функціонують підприємства різної спеціалізації, основною метою діяльності яких є виробництво сільськогосподарської продукції в необробленому вигляді [1, с. 123].

Система інфраструктури сільського господарства являє собою складну та динамічну систему, яка має спільну мету функціонування, котра полягає у створенні для галузі сільського господарства необхідних умов ефективного розвитку, складається з низки компонентів, що об'єднані за певною системоутворюючою ознакою, та взаємодіє із зовнішнім середовищем [2, с. 144].

Високоєфективне перманентне функціонування будь-якого об'єкту неможливе без дотримання визначених імперативів, на яких базується процес його діяльності та існування. У нашому розумінні імперативи розвитку системи інфраструктури сільського господарства являють собою обов'язкові, об'єктивно необхідні принципи діяльності суб'єктів системи інфраструктурного забезпечення (СІСГ), напрямки, методи та форми їх діяльності, механізми та інструменти її реалізації, що мають обов'язковий характер та застосовуються в межах правового середовища, що задовольняє суспільні інтереси.

Оскільки СІСГ розглядаємо з точки зору процесного підходу, то, на нашу думку, принципи її функціонування варто розглядати у розрізі двох складових – загальних принципів, які притаманні більшості систем, та специфічних імперативів, які зумовлюють ефективний розвиток даної системи з урахуванням її специфіки (рисунок 1). Загальні принципи СІСГ представлено у розрізі трьох груп – формування, функціонування та розвитку. Отже, серед принципів формування виокремлюємо наступні:

1) принцип системності – передбачає, що означений об'єкт повинен розглядатися як окрема динамічна, відкрита система, яка функціонує з чітко окресленою метою та взаємодіє з іншими економічними системами; дотримання цього правила дозволяє структурувати таку систему, виділити її основні та додаткові компоненти;

2) принцип науковості – створення інфраструктурних об'єктів повинно відбуватися з урахуванням наукових положень щодо обґрунтування доцільності створення таких інфраструктурних об'єктів, формування наукової бази їх функціонування, детального визначення майбутніх ефектів від роботи таких об'єктів;

3) принцип адекватності – створення інфраструктурних об'єктів у сільському господарстві повинно відбуватися у відповідності до наявних можливостей та повинно бути суголосним до поточної економічної ситуації в регіоні та країні загалом; розміщення інфраструктурних об'єктів повинно бути доцільним з позиції їх розвитку та функціонування виробників сільськогосподарської продукції;

4) принцип цілеполягання – полягає у створенні належної інфраструктурної бази сільського господарства, забезпечення її формування у відповідності до стратегічних цілей розвитку економічного простору окремих територій та держави загалом; такий підхід дозволяє акцентувати увагу на формуванні системи інфраструктурного забезпечення, насамперед, у пріоритетних сферах сільського господарства, у розвитку яких зацікавлена держава як економічний суб'єкт і яка може приймати участь у розбудові окремих об'єктів інфраструктури, підтримуючи розвиток таких сфер;

5) принцип ресурсного забезпечення – формування інфраструктури сільського господарства з урахуванням ресурсної бази її розвитку, яка наявна на території, де такі об'єкти планується створювати; у даному випадку під ресурсним забезпеченням розглядаємо не лише наявність фінансових ресурсів та попиту на майбутні інфраструктурні послуги з боку виробників сільськогосподарської продукції, а також наголос робимо на наявності кваліфікованої робочої сили у необхідній кількості, яку можна використовувати на початку операційної діяльності об'єктів інфраструктури.

До принципів функціонування об'єктів інфраструктурного забезпечення сільського господарства, яких варто дотримуватися при підтримці роботи вже створених інфраструктурних об'єктів, на наше переконання варто віднести такі:

1) самостійності – дотримання даного принципу повинно забезпечувати можливість для інфраструктурних об'єктів у галузі сільського господарства функціонувати як окремим економічним суб'єктом з розробкою їх стратегії розвитку та перспектив діяльності у подальшому; самостійність повинна забезпечуватися як державними органами влади, так і власниками таких об'єктів, які досить часто виступають і власниками виробничих комплексів в окресленій галузі; дотримання такого принципу дозволяє оцінити ефективність функціонування інфраструктурних об'єктів, які повинні реалізовувати свої послуги за ринковими умовами, а не використовувати диверсифікований підхід і пропонувати свої послуги за цінами нижче собівартості для афілійованих підприємств та за ринковими цінами для інших споживачів, що набуває особливої гостроти при монополізації певних ринків інфраструктурних послуг;

2) своєчасності – розвиток інфраструктури сільського господарства повинен відбуватися у відповідності до поточної економічної ситуації в країні та враховувати особливості інвестиційного розвитку держави; також своєчасність повинна забезпечуватися у рамках впровадження нових послуг, розширення сфери послуг інфраструктурних об'єктів, що повинно відбуватися у відповідності до попиту на такі послуги;

3) раціональності – функціонування інфраструктури сільського господарства повинно відбуватися з урахуванням необхідності створення таких об'єктів, що відповідно, обумовлює потребу зваженої державної підтримки їх створення в економічному просторі держави;

4) ефективності – робота інфраструктурних об'єктів повинна будуватися на основі забезпечення їх доцільності та повинна базуватися на ринкових механізмах функціонування суб'єктів господарювання; ефективність є базовою умовою подальшого успішного розвитку таких об'єктів і може полягати у правильному використанні інфраструктурних об'єктів, оптимізації їх діяльності;

5) результативності – як будь-які суб'єкти господарювання інфраструктурні об'єкти повинні працювати результативно і забезпечувати очікуваний від їх роботи результат, який може вимірюватися через систему кількісних та якісних показників; результативність роботи окреслених об'єктів дає змогу забезпечити їх ефективність функціонування та є передумовою повернення інвестиційних коштів, що були витрачені при його реалізації;

Розвиток системи, як якісний процес її подальшого функціонування, необхідно забезпечувати, дотримуючись наступних принципів:

1) динамічності – розвиток системи інфраструктурного забезпечення повинен відбуватися з урахуванням якісного та поступального функціонування об'єктів інфраструктури і будуватися на попередніх кількісних показниках їх функціонування; такий підхід дозволяє у часі забезпечити постійний розвиток таких об'єктів та впроваджувати заходи нарощення його темпів;

2) перспективності – діяльність інфраструктурних об'єктів сільського господарства повинно відбуватися з урахуванням можливості їх подальшого функціонування, розвиток повинен бути чітко окреслений та обумовлений розробленою стратегією функціонування таких об'єктів;

3) цілеспрямованості – подальший розвиток інфраструктури сільського господарства повинен бути чітко обумовлений цілями такого підприємства, які повинні мати довгостроковий характер, що дає можливість керівництву такого суб'єкта господарювання впроваджувати дієві заходи з метою досягнення цільових орієнтирів його розвитку;

4) безперервності – даний принцип означає, що розвиток інфраструктурних об'єктів повинен відбуватися постійно з формуванням нових задач та довгострокових цілей у їх розвитку, що забезпечує ефективність діяльності таких об'єктів;

5) гармонізації взаємодії – сутність даного принципу полягає у формуванні передумов суголосності розвитку інфраструктурних об'єктів загальному економічному розвитку галузі сільського господарства, підтримку з боку держави тих об'єктів інфраструктури, реалізація яких буде найбільш вигідною для економіки регіону та країни в цілому;

6) адаптивності – сутність принципу полягає у запровадженні у процес розвитку інфраструктурних об'єктів механізмів адаптації їх діяльності до загальних засад ринкової кон'юнктури, яка складається на ринку інфраструктурних послуг; адаптивність також полягає у можливості інфраструктурного об'єкта коректувати своє цільове призначення з метою оновлення або розширення нових послуг, які б повністю могли задовольняти потреби користувачів таких послуг;

7) паритетного регулювання – даний принцип полягає у дотриманні у сфері регулювання розвитку інфраструктурних об'єктів підходу збалансованості інтересів та повноважень, що містить у собі поєднання державного регулювання, яке є традиційним для окресленої сфери, та саморегулювання, що може бути ефективним інструментом формування сприятливих умов для розвитку таких суб'єктів у певних сферах їх розвитку.

Таким чином, дотримання окреслених загальних принципів забезпечуватиме розвиток інфраструктури сільського господарства як системи, однак для досягнення даною системою своєї основної мети, а саме вискоєфективного функціонування для надання умов щодо забезпечення високого рівня продовольчої безпеки і конкурентоздатності та підвищення рівня життя сільського населення, необхідним є дотримання імперативів, які враховують специфічні особливості аграрної сфери та сучасні тенденції, слідування яким дасть змогу реформувати галузь з позиції результативного новаторського підходу.

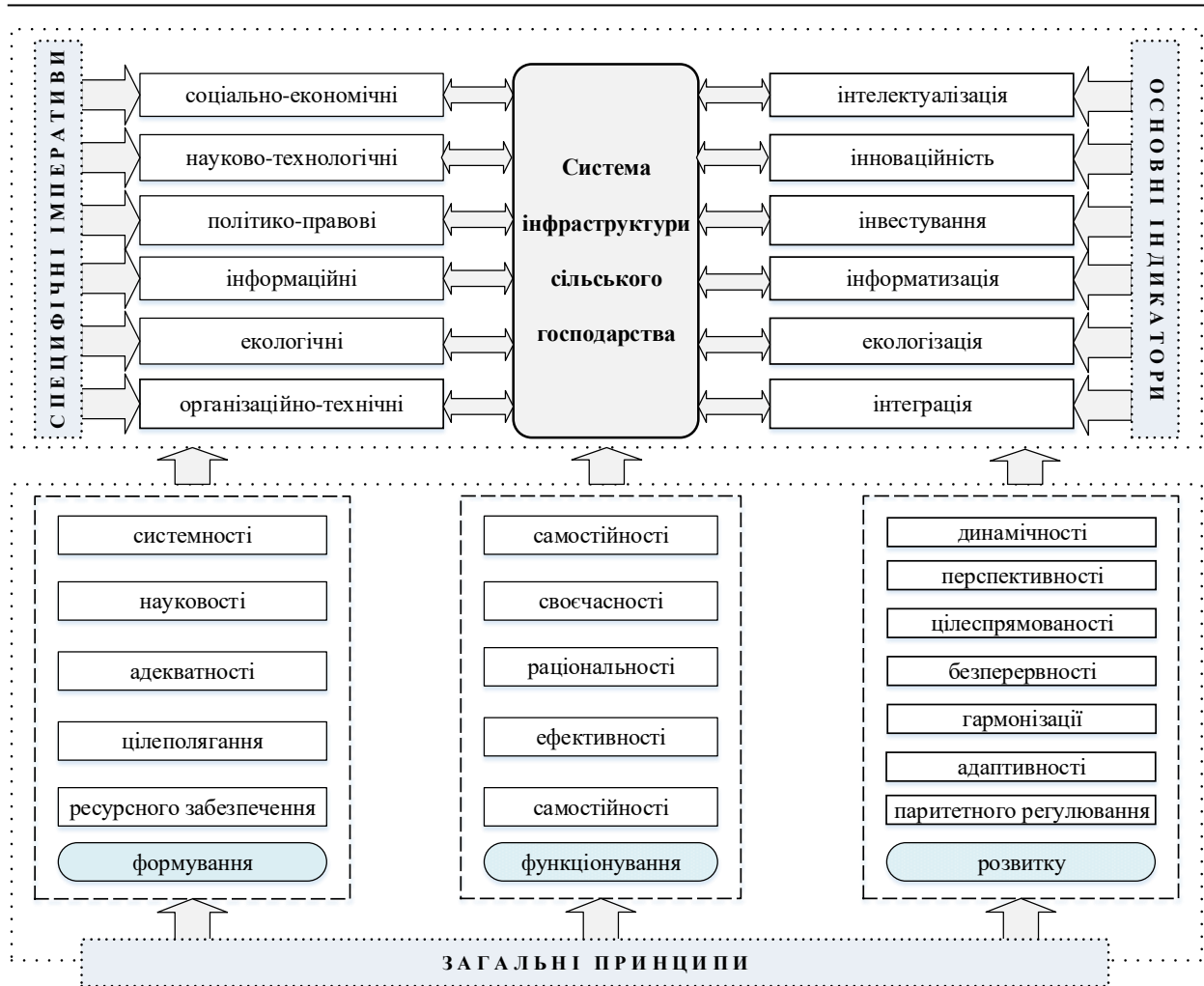

Рис. 1. Імперативи розвитку системи інфраструктури сільського господарства

Соціально-економічні імперативи передбачають ефективне поєднання процесів здійснення трудової діяльності з процесами розвитку професійних навичок та здібностей і відтворенням робочої сили. Як свідчить практика, існує прямопропорційна залежність між інвестиціями у розвиток трудових ресурсів та результативністю їх роботи, що, в свою чергу, призводить до підвищення ефективності функціонування сфери, в якій вони працюють.

На нашу думку, серед соціально-економічних імперативів особливий акцент необхідно зробити на імперативі людського розвитку. Це пов'язано з процесами глобалізації, де одним з мейнстрімів є концепція людського розвитку та інвестування в людський капітал. Проектуючи окреслені імперативи на СІСГ, їх варто трактувати як забезпечення необхідності СІСГ здійснювати свою діяльність, в першу чергу, для розвитку людини, а не діяльність людини покликана розвивати СІСГ. На перший погляд такий підхід може бути дискусійним, однак до уваги варто прийняти кінцевий результат, тобто врешті-решт ефективне функціонування СІСГ сприятиме соціально-економічному розвитку села, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню рівня життя населення.

У той же час, сучасні тенденції розвитку економіки вимагають інноваційних зрушень, які неможливі без ефективного використання інтелектуального капіталу, що являє собою засноване на зв'язках структуроване знання і здібності, які володіють потенціалом розвитку і створення вартості. Інтелектуальний капітал комерційної організації є сукупність знань, інформації, досвіду, кваліфікації і мотивації персоналу, організаційних можливостей, каналів і технологій комунікації, здатних створювати додаткову вартість і сприяти забезпеченню конкурентних переваг комерційної організації на ринку [3, с. 6].

Інтелектуалізація змінює парадигму розвитку підприємства, а саме, виводить на перший план людські ресурси, елементами якого є знання, навички, моральні цінності персоналу, культура праці та ін. Людські ресурси є пріоритетними, оскільки перехід від індустріального до постіндустріального економічного укладу, який відбувається у найрозвиненіших країнах, першочергово означає зміну ролі людського фактора в сучасному виробництві [4, с. 26].

Таким чином, сучасні виклики в умовах глобалізації вимагають багатостороннє використання творчого потенціалу та знань для стимулювання технічного та економічного прогресу у розвитку СІСГ, що,

у свою чергу, здійснюватиме безпосередній вплив на розвиток аграрної галузі в цілому.

Науково-технологічні імперативи глобального розвитку проявляються у прискоренні науково-технічного прогресу країн через їх залучення до процесу розробки ключових інновацій та їх комерціалізації [5, с. 87]. Основним показником дотримання даного виду імперативу є рівень інноваційності. Інноваційність – це якісне поняття з позиції економічної теорії, що підкреслює наявність нового явища, продукції, технології тощо, які дають можливість збільшити ефективність [6, с. 312]. Що стосується сільського господарства, то науково-технологічні імперативи в розвитку системи його інфраструктури передбачають активізацію використання новітніх розробок у технічному оснащенні процесу виробництва, застосування ІТ-технологій, що дозволить підвищити продуктивність сільськогосподарського виробництва. Як свідчить приклад розвинених країн, активне використання сучасних технологій є невід’ємною частиною щоденного ведення сільського господарства. Зокрема, комп’ютери, мережі пересилання даних, програмне забезпечення для аналізу ґрунтів, безпілотні літальні апарати набувають все більшої популярності. Адже завдяки їх використанню можливо в будь-який час отримати точну інформацію про стан полів та рослини, які на них вирощуються, худоби тощо.

Політико-правові імперативи викликають необхідність забезпечення узгодження інтересів суб’єктів інфраструктурних відносин в аграрній сфері, кластеризації підприємств, підтримці розвитку сільськогосподарської інфраструктури у регіонах з найбільшим потенціалом, а також прийняття всіх необхідних нормативно-правових актів, що регулюють усі сфери аграрного сектору економіки. Зокрема йдеться і про державну підтримку в сферах кредитування, страхування, оподаткування підприємств, які надають інфраструктурні послуги. На сучасному етапі однією з детермінант ефективного застосування політико-правових імперативів є рівень інвестування в системі інфраструктури сільського господарства як результативний показник. Держава має забезпечити сприятливий інвестиційний клімат для вітчизняних та іноземних інвесторів, створити для них надійну платформу в системі гарантування та страхування інвестицій.

Інформаційні імперативи передбачають сприйняття та перетворення інформації як найважливішого економічного ресурсу, що вимагає провадження інформаційних технологій з одночасним підвищенням рівня інформатизації сільськогосподарської галузі.

Інформатизація являє собою організаційний соціально-економічний та науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб та реалізації прав громадян, органів державної влади, місцевого самоврядування, організацій, суспільних об’єднань на основі формування та використання інформаційних ресурсів [7, с. 6].

Таким чином, підвищення рівня інформатизації в сільському господарстві та його інфраструктурі сприяє створенню міцної платформи для обміну досвідом у веденні господарства, використанні інноваційних технологій у процесах виробництва, зберігання та реалізації сільгосппродукції.

Екологічні імперативи полягають у тому, що функціонування СІСГ має відбуватися в рамках екологічних норм, що застерігають від негативних екологічних наслідків діяльності. Даний вид імперативів ґрунтується на ретельній оцінці ситуації з метою уникнення порушень навколишнього середовища та оцінці різнобічних альтернатив діяльності суб’єктів з урахуванням фактору ризику.

Екологізація – це процес постійної і послідовної розробки та впровадження у процес виробництва нових технологічних і управлінських рішень, які дають можливість підвищувати ефективність використання природних ресурсів із збереженням чи поліпшенням якості довкілля [8]. У соціально-економічному вимірі процес екологізації пов’язаний з переходом від витратного підходу у споживанні фінансових та природних ресурсів до ресурсозберігаючих технологій у господарюванні, які передбачають максимізацію ефективності використання наявних ресурсів з одночасною мінімізацією використання сировини та негативного впливу на навколишнє середовище.

Сучасний розвиток світового агровиробництва вимагає перегляду ряду методів та технологій виробництва для задоволення міжнародних вимог до якості та безпеки продуктів харчування, адже саме покращення агроєкосистеми та розвиток органічного сільськогосподарського виробництва є ключовими пріоритетами у більшості країн світу, у тому числі європейських [9].

Отже, як засвідчує досвід розвинених країн, базисом екологічних імперативів має стати поєднання трьох основних принципів:

- превентивності (передбачає уникнення загострення екологічних проблем через застосування профілактичних заходів в екологічній сфері у процесі здійснення інфраструктурними підприємствами своєї діяльності);
- кооперації (полягає у налагодженні ефективної взаємодії тріади “державна – підприємці – громадяни”);
- відповідальності (базується на необхідності посилення відповідальності за нанесення шкоди навколишньому середовищу).

Організаційно-технічні імперативи, на нашу думку, варто виділити в окрему групу, як такі, що регулюють організаційні механізми процесу надання інфраструктурного забезпечення у сільському господарстві та безпосередньо впливають на підвищення продуктивної взаємодії між суб’єктами відносин у

аграрній сфері. Важливу роль у даному процесі відіграє організаційний інтелект, котрий забезпечує взаємодію інтелектуальних лідерів, зміну структури, інтенсивну генерацію переробку та поповнення масиву корпоративних знань, перетворення інтелектуальних ресурсів у продукти, послуги, забезпечуючи цим відтворення інтелектуального капіталу [4, с. 27]. Саме у процесі інтеграції можливе створення принципово нових форм та методів взаємодії між об'єктами інфраструктури на всіх етапах виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

Таким чином, проєктуючи окреслені імперативи розвитку системи інфраструктури сільського господарства на сучасний стан їх реалізації в Україні, на сьогодні можливо виділити наступні детермінанти, характерні для даної системи (таблиця 1).

Таблиця 1

Детермінанти сучасного стану системи інфраструктури сільського господарства в Україні

Імперативи	Ключові детермінанти
Соціально-економічні	низький рівень обізнаності працівників галузі у новітніх тенденціях і розробках галузі інфраструктури та сільського господарства
	відсутність дієвих методів стимулювання та заохочення працівників підприємств інфраструктури у підвищенні кваліфікованості та перекваліфікації через систему навчання (курси, тренінги, семінари, круглі столи тощо)
	високі тарифи на зберігання сільгосппродукції, що не відповідають світовому рівню
	низький рівень державної підтримки підприємств інфраструктури, зокрема у сфері кредитування та інвестицій, що більшою мірою зумовлене низькою якістю застави та несприятливим інвестиційним кліматом в цілому по країні
Науково-технологічні	недостатній рівень технологічної оснащеності підприємств, зокрема у процесі вирощування сільгосппродукції (наприклад, безпілотних апаратів, керованих літаків)
	низький рівень поширення інноваційних технологій у процес експлуатації інфраструктурних об'єктів
	поступове налагодження процесу комп'ютеризації в системі інфраструктури сільського господарства
Політико-правові	недосконала нормативно-правова платформа
	відсутність дієвого механізму узгодження стратегічних державних та регіональних інтересів у розвитку інфраструктури сільського господарства
Інформаційні	низький рівень підтримки з боку держави вітчизняних підприємств-надавачів інфраструктурних послуг
	низький рівень розвитку консалтингу в аграрній сфері
	недосконалість системи державної статистики у сфері сільського господарства
	відсутність налагодженого механізму обміну досвідом серед вітчизняних та іноземних підприємств, що надають інфраструктурні послуги
Екологічні	низький рівень участі товаровиробників в електронних торгах при продажі сільгосппродукції
	закріплення державою курсу на підтримку розвитку органічного сільськогосподарського виробництва
	відсутність узгодженості між державними цільовими програмами захисту екології
	спрямованість екологічних заходів на подолання негативних наслідків, а не на їх попередження
Організаційно-технічні	справляння екологічного податку
	неефективний механізм інтеграції між підприємствами інфраструктури
	відсутність використання сучасного обладнання у роботі елеваторів та зерносховищ
	недостатня кількість холодильних установок та заготівельних пунктів
	нерозвинена система оптових ринків сільгосппродукції
недосконала система стандартизації і сертифікації продукції	

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дало змогу удосконалити теоретичне підґрунтя розвитку інфраструктури сільського господарства через визначення імперативів її функціонування та аналіз детермінант сучасного розвитку. Дотримання окреслених імперативів розвитку СІСГ дасть змогу забезпечити розвиток системи аграрної логістики відповідно до поточних потреб, що сприятиме зниженню обсягів втрат сільгосппродукції у процесі її зберігання та транспортування; підвищити технологічний рівень сільськогосподарського товаровиробництва через зростання ефективності функціонування

інфраструктурних об'єктів; впровадити замкнений цикл виробництва сільськогосподарської продукції, що дозволить Україні стати експортером готової сільгосппродукції, а не залишатися ресурсною базою; підвищити рівень екологізації сільського господарства; збільшити обсяги фінансування у наукові розробки в аграрному секторі, що стимулюватиме зростання його продуктивності та ефективності використання людського капіталу.

Література

1. Тарасенко А.В. Наукові підходи до ідентифікації сутності категорії “інфраструктура сільського господарства” / М.В. Дубина, А.В. Тарасенко // *Управління розвитком*. – 2016. – № 1(183). – С. 120–127.
2. Тарасенко А.В. Застосування системного підходу до дослідження інфраструктури сільського господарства / А.В. Тарасенко, О.О. Тарасенко // *Бізнес Інформ*. – 2016. – № 3 (458). – С. 143–148.
3. Пожуєв В.І. Інтелектуальний капітал як стратегічний потенціал організації / В.І. Пожуєв // *Гуманітарний вісник ЗДІА*. – 2009. – № 37. – С. 4–15.
4. Швидаренко Г.О. Імперативи розвитку підприємств / Г.О. Швидаренко // *Стратегія економічного розвитку України*. – 2014. – № 35. – С. 24–30.
5. Столярчук Я.М. Глобальні асиметрії економічного розвитку / Я.М. Столярчук. – К. : КНЕУ, 2009. – 302 с.
6. Скворцов Д.І. Інновація, інноваційність та інноваційний розвиток з позицій економічної теорії / Д.І. Скворцов // *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. – 2013. – № 776 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – С. 309–314.
7. Пожуєв В.І. Інформатизація як ресурс розвитку сучасного українського суспільства / В.І. Пожуєв // *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. – 2009. – Вип. 38. – С. 4–12.
8. Варламова С.І. Екологізація промисловості в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / С.І. Варламова, І.С. Варламова // *Ефективна економіка*. – 2016. – № 1. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4753>
9. Данилишин Б. Нова державна підтримка агропромислового комплексу – шлях в нікуди / Б. Данилишин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukr.lb.ua/economics/2016/04/07/332278_nova_derzhavna_pidtrimka.html [Назва з екрану].

Надійшла 20.10.2016; рецензент: д. е. н. Ільчук В. П.